

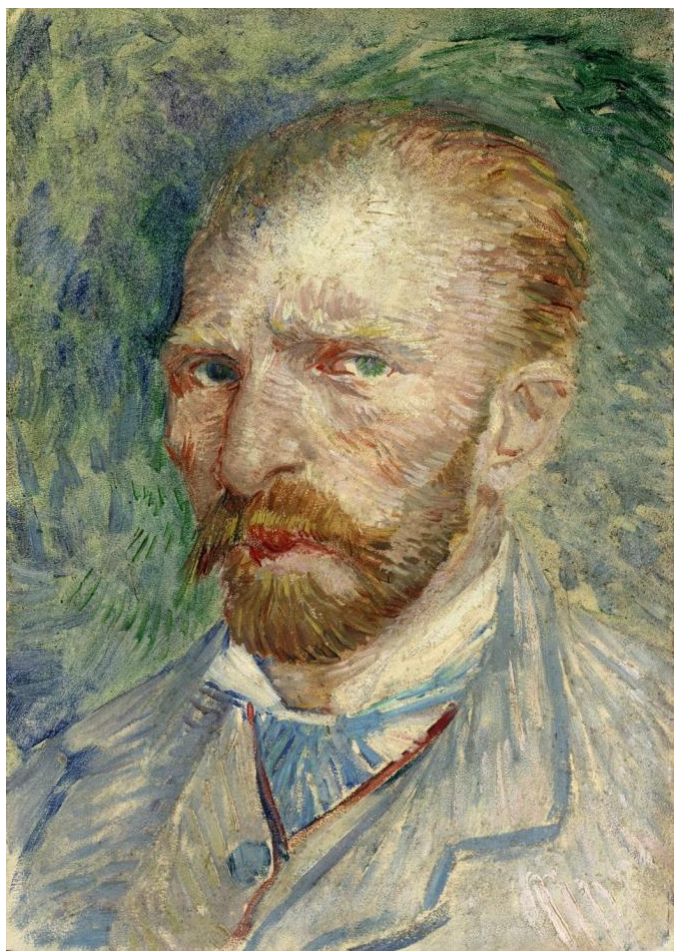
1 Highlights Arken Efterår 2018 Vincent van Gogh & Starry Nights

For første gang i 50 år

Det er mere end 50 år siden, at man i Danmark har kunnet opleve en stor separatudstilling af Van Goghs malerier og tegninger. I et enestående samarbejde med Kröller-Müller Museum i byen Otterlo i Holland præsenterer ARKEN nu en omfattende udstilling af Van Goghs værker med fokus på forholdet mellem kunst, menneske, natur og religion.

‘Ham med øret’

Vincent van Gogh (1853-90) er en af de mest berømte kunstnere, der har gået på denne jord. Berygtet for at skære sit øre af. Elsket for sine bevægende malerier og breve, der giver os et intimt indblik i hans liv og tanker. For Van Gogh var livet og kunsten en hård kamp. Han formåede dog at skabe et originalt, kunstnerisk udtryk, der viser hans tro på en kosmisk enhed mellem menneske og natur. ARKENs udstilling viser gennem 28 malerier og 11 tegninger, hvordan hans skildringer af hårdtarbejdende hollandske bønder og betagende sydfranske landskaber skulle udfolde det guddommelige i naturen og mennesket – midt i en brydningstid, hvor troen var under pres fra moderne filosofi og videnskab.

Hvad er jeg i de fleste menneskers øjne? Et nul eller en særling eller en uønsket person – en der ikke hører til i samfundet og aldrig kommer til det, kort sagt lidt lavere end de laveste. Okay..., men så vil jeg gerne i mine værker vise, hvad der gemmer sig i hjertet på en særling og et nul som mig. Vincent van Gogh i brev til Theo van Gogh, juli 1882

Naturens indre liv

Van Goghs landskaber er ikke som yndige postkort, der er frosset i tid. Alting lever og bevæger sig. Jorden svulmer, træerne ånder og himmellegemerne rejser ad deres baner. Fra barnsben var Van Gogh optaget af at nærstudere naturen, både planter og dyr. Hele livet vandrede han til fods gennem de landskaber, han levede i, og som kunstner malede han helst under åben himmel. Van Gogh udviklede samtidig en helt personlig, kristen tro. Han gik ikke i kirke. Han fandt derimod det guddommelige udenfor kirken i alt levende, fra en mælkebøtte i frø til den synkende sols intense strålehav.

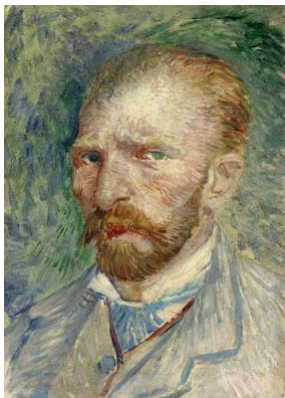
I et brev fra 1889 skrev Van Gogh: Jeg pløjer mine lærreder, som bonden pløjer sin mark. Når

Van Gogh pløjede lærredet med sin pensel, lod han sig opsluge af muldjorden, olivenlundene og det psykiatriske hospitals viltre have i Saint-Rémy. Som kunstner spurgte han sig selv, hvordan han – ligesom den flittige bonde – kunne gøre sig nyttig i verden. Svaret var for ham at skildre det guddommelige i naturen og mennesket gennem sit maleri. I motivet ‘sædemanden’ samler Van Goghs ideer sig om kunstneren som dén, der viser os naturens spirituelle dybder gennem smukke naturskildringer. Sædemanden er hovedperson i den bibelske lignelse om at sprede Guds ord. Samtidig er han en helt almindelig bonde, der arbejder i takt med naturens rytme.

1 Highlights Arken Efterår 2018 Vincent van Gogh & Starry Nights

Det er en skarp og fokuseret udstilling om van Gogh, som Arken viser.

I stedet for at genfortælle historien om hans dramatiske samarbejde – eller mangel på samme - med Gauguin, som Ordrupgaard gjorde så fornemt i foråret 2014, undersøge den japanske inspiration eller udfolde historien om [post-impressionismen](#), lægger kunstmuseet i Ishøj vægt på den hollandske malers forbundenhed med jorden. Som så samtidig fører til kosmiske visioner om Guds nærvær fastholdt i van Goghs sitrende penselstrøg.

Nemt var livet ikke for Vincent van Gogh. Kærlighedssorger og religiøse kriser i ungdommen. Senere fandt han en mening med sit liv gennem maleriet. I levende live solgte han ét billede. Kun takket være sin brors store indsats klarede han dagen og vejen.

Vincent van Gogh (1853-90) havde ingen let gang på jord.

Egentlig ville han være præst og læste teologi. En tid blev han også prædikant, men hans radikale kristendomsforståelse var for rabiat for kirken. Så kunsten blev hans udvej. Af en slags. Ikke en vej til succes. Kun takket være broderen, Theo van Gogh, klarede han sig igennem tilværelsen i de ti år, han udfoldede sit mægtige talent. [I levende live solgte han kun ét billede](#), og hans død vakte ikke

umiddelbart opsigt i det parisiske parnas, han havde forladt for at rejse til

Provence. Men fandt han ikke vejen til succes og anerkendelse, inden han tog sit eget liv, fandt han en vej ind i landskab.

»Sædemanden« fra 1888 er egentlig et motiv direkte lånt fra van Goghs forgænger, Jean-Francois Millet. Men van Gogh gør det til sit i sin hyldest til de mennesker, der tjener deres brød gennem det hårde slid. Og som et billede på at også maleren sår sine sædekorn. Pressefoto: Kröller-Müller Museum

Maleren som sædemand

Det er netop landskabet, Arkens udstilling fokuserer på. Efter van Goghs egen vurdering »rangerer jeg helt sikkert under bønderne. Ikke desto mindre pløjer jeg mine lærreder, som de gør deres marker,« skriver han selv. Ligesom [Jean-Francois Millet](#) (1814-75), der blev de fattige landarbejderes store

skildrer i europæisk maleri, fandt van Gogh også en motivkreds i de mennesker, hvis vilkår er det hårde slid på markerne og som høster deres belønning som kartoffelspisere. Det er billeder i en koloristisk lavmælt farveskala, der maner til alvor og kalder på vores sympati.

Paris var hovedstaden i europæisk kunst – og mødet i den franske hovedstad med impressionisterne sendte van Gogh ud på et farvemæssigt syretrip, som han udfolder i tiden i Provence. Mange af van Goghs vildeste billeder er ikke medtaget på udstillingen. Dem kan man ikke bare låne. Men [Kröller-Müller-museet](#) i Holland, der var verdens næststørste van Gogh-samling, har venligt stillet et udvalg til rådighed, der understøtter Arkens pointe i denne udstilling:

At den religiøse van Gogh i den helt store katedral, vi kalder naturen, fandt mønstre og organiske bevægelser, der gav en slags præ-vitalistisk, kosmisk, spirituelt verdensbillede. Og i sine penselstrøg forsøger van Gogh at fastholde disse spor, som om de var selveste skaberens dna.

1 Highlights Arken Efterår 2018

Vincent van Gogh & Starry Nights

I 1889 lader van Gogh sig indlægge på et psykiatrisk hospital for at finde lindring. Men egentlig troede han også, at selve arbejdet med maleriet kunne gøre ham rask. I den første tid bevægede han sig ikke uden for hospitalets område men fandt motiverne i stedets park. Dette billede er fra maj 1889; kort tid efter han var ankommet til hospitalet i Saint-Rémy. Pressefoto: Krøller-Müller Museum

Moderne stjernenætter

Ophængningen af billeder og tegninger er støttet af citater fra de mange breve, Vincent skrev til sin trofaste bror, Theo, uden hvem van Gogh vel ikke havde haft kræfter og mulighed for at udfolde dette enorme værk på bare ti år. Mellem han var 27 og 37 malede van Gogh omkring 700 billeder, der står som et højdepunkt i nyere europæisk kunst og fik skelsættende betydning for eftertiden.

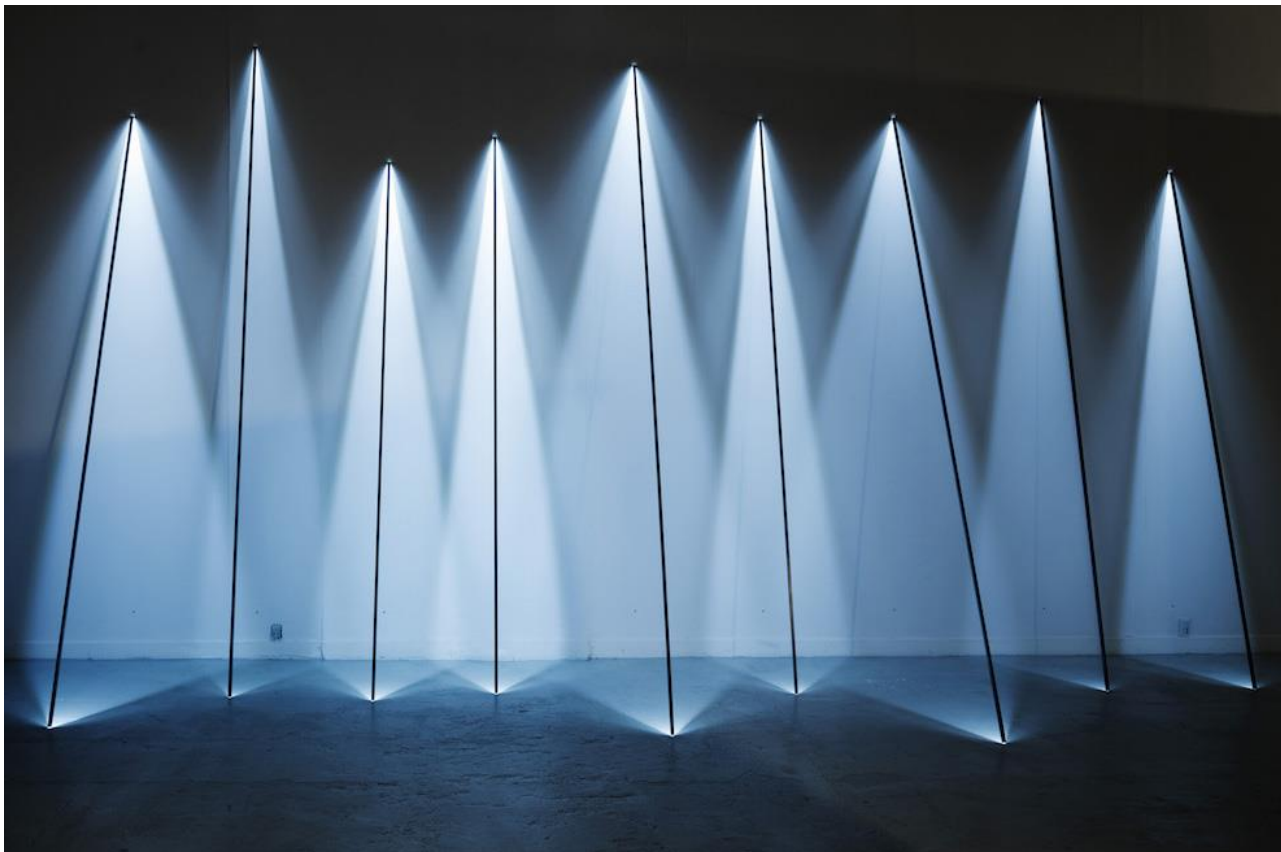
Mange malere har været inspireret af van Goghs ekspressive farvebehandling – og sat i sammenhæng med mesteren kunne de nemt blegne på sådan en udstilling. I stedet har van Gogh-præsentationen et appendiks i form af nogle nyere værker fra Arkens egen samling. Det er arbejder af blandt andre Olafur Eliasson, Mads Gamdrup Marie Kølbæk Iversen, Lea Porsager og Erik Steffensen. Overvejende fotografi og installation. Det er fortællinger om det kosmiske i naturen ligesom hos van Gogh. Blot i et andet formsprog. Men en illustration af, at kunstnere gennem tiderne er optaget af nogle af de samme temaer, som hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvor vi er på vej hen?

STARRY NIGHTS

Udvalgte værker fra ARKENs samling udforsker forholdet mellem natur, menneske, spiritualitet og mytologi

23. juni 2018 til 13. januar 2019

1 Highlights Arken Efterår 2018 Vincent van Gogh & Starry Nights

Marie Kølbæk Iversen, *Nine Bats*, 2016. Biosonisk lysinstallation. Foto: Anders Sune Berg

Menneskets forhold til naturen er kontrastfyldt. Når vi betragter den funkende stjernenat og den uendelige natur, føler vi et kosmisk tilhørsforhold. Alligevel betragter vi ofte landskabet gennem digitale, manipulerende filtre. Vi forårsager klimaforandringer, så isbjerge smelter og plantearter uddør. Alt imens menneskelige aftryk og efterladenskaber viser sig overalt i landskabet, spirer mytologiske og spirituelle undertoner frem, næret af en ny søgen efter harmoni og forbindelse mellem menneske og natur.

Starry Nights præsenterer værker fra ARKENs samling. Værkernes naturskildringer har det tilfælles, at de alle spejler menneskets handlinger, forestillinger, længsler eller frygt.

Starry Nights viser værker af Olafur Eliasson (f. 1967), Cyprien Gaillard (f. 1980), Mads Gamdrup (f. 1967), Jeppe Hein (f. 1974), Marie Kølbæk Iversen (f. 1981), Per Kirkeby (1957-2018), Thorbjørn Lausten (f. 1845), Kirsten Ortved (f. 1948), Finn Naur Petersen (f. 1954), Lea Porsager (f. 1981), Erik Steffensen (f. 1961), Alexander Tovborg (f. 1983) og Clare Woods (f. 1972).